

ГАРРІЄТ БІЧЕР СТОУ (1811 —1896) і її роман «ХАТИНА ДЯДЬКА ТОМА»

Гаррієт Бічер Стоу (14 червня 1811, Лічфілд —1 липня 1896) — американська письменниця, борець за ліквідацію рабства. Народилася в м. Лічфілді (штат Коннектикут) в родині пастора.

Бічер-Стоу народилася в сім'ї священика Лаймена Бічера, виховувалася у душі суворих релігійних традицій та християнської моралі. Погляди її рідних — батька, старших братів і сестер — переконаних противників рабства привели її в ряди аболіціоністів. Замолоду Бічер-Стоу викладала в жіночій школі. На початку 30-х р. XIX ст. сім'я Бічерів переселилася зі штату Коннектикут у штат Огайо, який межував з рабовласницьким Півднем. Тут майбутня письменниця вже на власному досвіді переконалась у нелюдності рабства. Погляди Бічер-Стоу поділяв і її чоловік — професор богослов'я Калвін Стоу.

На початку 30-х років Бічер-Стоу розпочала літературну діяльність. Її ранні оповідання та нариси публікувалися у популярному «Дамському журналі». Виступала вона і як автор творів для дітей, зверталася до жанру моралістичної притчі. Твори письменниці 30-х — поч. 40-х рр. склали збірку «Мейфлауер» (1843). Найцінніше в них — поетичні описи повсякденного, звичайного уміння бачити цікаве в малому, в найбуденнішому. Своє завдання письменниця вбачала в тому, щоб правдиво відображати побут і звичаї простих людей. Її не приваблювала екзотика, не зачаровувала фантастика: саме життя з його кровоточивою раною — **рабством** продиктувало тему її головної книги.

Дружина професора богослов'я, мати шістьох дітей, Г. Бічер-Стоу неочікувано для себе зайняла чільне місце в літературному та громадському житті. Вихована в релігійно-пуританському дусі, майбутня письменниця довго жила в Цінціннанті, містечку на межі з рабовласницьким штатом Кентуккі. Вона «з жахом спостерігала за життям чорних рабів і їхніх жорстоких господарів, котрі безжально нехтували всіма законами моралі та людяності». Добросерда жінка не раз переховувала в своєму домі біглих негрів. **Поштовхом, котрий спонукав сорокарічну Г. Бічер-Стоу** взятися за перо та виступити на боці аболіціоністів, був суворий закон 1850 р., за яким втікачі визнавалися рабами на всій території Сполучених Штатів і мусили негайно бути повернутими володарям.

Суть закону 1850 р. зводилася до наступного. У всіх штатах заборонялася работоргівля. Та, аби плантатори не були в накладі, слід було негайно повернути їм усіх негрів-втікачів. Найгіршим було те, що закон зобов'язував усіх державних службовців брати участь у цих ловах, тим самим примушуючи Північ сприяти ненависному їй Півдню.

На початку лютого 1851 р. Гаррієт причащалася в домашній церкві у Брунсвіку. 1 їй привиділося, що на хресті розпинали великого чорного чоловіка. Вона закричала від жаху та співчуття... З цього болісного зойку глибоко віруючої людини почалася книга.

А 9 березня 1851 р. вона повідомила редактору вашингтонського щотижневика «Національна віра»: «...Я пишу нині оповідь, котра буде значно довша за все, що я писала раніше. Це буде серія нарисів; вони мають показати світло і тіні «патріархального устрою». Пишу про те, що я бачила сама і про те, що бачили мої друзі. Я гадаю зобразити кращі сторони рабства, можливо, лише наблизитися до гірших... Мною рухає покликання художника і моя мета — в найреалістичнішій, графічно різкій манері показати рабство...»

5 червня 1851- р. перший розділ роману «Хатина дядька Тома» був опублікований. Потім впродовж десяти місяців щотижня Г. Бічер-Стоу мусила здавати наступний. Саме ці вимоги періодичного видання й зумовили стиль та композицію твору: письменниця, пишучи, часто-густо сама не знала, що буде далі, а читачі вже обговорювали написане, радили чи обурювалися.

Публікацію останнього розділу видавець супроводжував таким зауваженням: «Пані Бічер-Стоу довела до кінця свій видатний твір. Ми не пам'ятаємо, щоб якийсь твір американського письменника викликав такий загальний глибокий інтерес, як її повість»...:

І це не було перебільшенням. 20 березня 1852 р. вийшло окреме видання «Хатини», його розкупили за два дні. За три тижні продали нечуваний на той час тираж 20 тисяч примірників.

Навколо роману розгорнулася жорстока полеміка. Вороги звинувачували письменницю в накладі на рабовласників та свідомому нагнітанні жахів. Аби відкинути брехливі звинувачення, вона публікує нову книгу — **«Ключ до хатини дядька Тома» (1853)** — широкий авторський коментар до роману, котрий на підставі незаперечних доказів підтверджував, що всі факти були взяті з життя і відповідають істинному станові речей.

Розумні опоненти Г. Бічер-Стоу не заперечували проти конкретних фактів, та вважали їх породженням системи. «Докази пані Стоу й аболіціоністів,— писав один з критиків,— це докази, котрі б'ють по будь-якому суспільному ладові... Якщо ця книга і може що-небудь довести, вона доводить надто багато. Вона доводить, що всякий порядок, закон, уряд, суспільство — це насилля над правами і наруга над почуттями...»

Рабство викривали і до Г. Бічер-Стоу, та вона першою підійшла до нього як до проблеми моральної. Саме тому Л. Толстой разом з книжками Ч. Дікенса, Ф. Достоевського і В. Гюго, назвав цей роман одним із зразків «вищого релігійного мистецтва, котре йде від любові до Бога та до ближнього».

Антирабовласницькі романи Бічер-Стоу вплинули на свідомість цілого покоління американців — учасників Громадянської війни на боці Півночі проти рабовласницького Півдня. Відомими стали слова **А. Лінкольна, звернені до Бічер-Стоу: «Ви — маленька жінка, яка розпочала велику війну».**

Українською мовою «Хатину дядька Тома» Бічер-Стоу вперше видано у 1918 р. в скороченому перекладі М. Загірньої. Згодом його перекладали О. Діхтяр, В. Буряченко, В. Харитонов та В. Митрофанов.

Про аболіціонізм.

Перші аболіціоністи були самовідданими борцями за, здавалося б, безнадійну справу. Їх спонукала до дії не матеріальна зацікавленість, не чийсь накази і навіть не сподівання на успіх, а лише веління совісті та відданість ідеалам гуманізму.

1831 р. в Бостоні виникла перша постійна газета борців проти рабства — «Визволитель». Її редактор, молодий журналіст Уільям Ллойд Гаррісон, писав у першому номері: «Я сповнений рішучості бути таким само суворим, як істина, і таким само несхитним, як справедливість».

Починалося з невеличких клубів, гуртків тощо. 1831 р. їх в різних штатах, було близько ста.

Аби стати аболіціоністом, потрібна була величезна мужність. Адже кожен, хто виступав проти рабства, тим самим протиставляв себе оточенню.

1835 р. Конгрес США ухвалив закон, котрий заборонив поширення аболіціоністських видань, а 1836 р. " вирішив відкидати не розглядаючи всі аболіціоністські петиції та законопроекти. Конгрес штату Джорджія встановив премію в 5 000 доларів тому, хто доставить Гаррісона до суду. Газети Півдня зображали аболіціоністів грабіжниками, котрі прагнуть розорити квітучі плантації. *

Та рух потроху ріс, набував масовості. 1837 р. понад два мільйони вільних американців підписалися під петиціями про відміну рабства.

Одним з керівників руху став колишній раб, негр Фредерік Дуглас, чудовий оратор і лектор. 1848 р. він організував тижневик-газету «Полярна зірка», де твердив, то звільнення негрів — загальноамериканська справа.

Ближкими до цього руху були ряд письменників, богословів та філософів, зокрема Емерсон і Торо. (За Р. Орловою).

Джерела

<http://blogs.privet.ru/user/romanovaoa/76434698>

Марченко Н.П. Майсус Л.Г. 6 клас. Матеріали до уроків зарубіжної літератури. З американської літератури (Гарріет Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома», Марк Твен «Пригоди Тома Соєра») // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 1997. - № 2. - С. 22-26

Олексієнко О.Д. Опорна схема-конспект — як форма опрацювання тексту (на матеріалі роману Г.Бічер-Стоу "Хатина дядька Тома")// Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 1998. - № 3. - С. 21-22

Письменна Н.І. "Тамуючи в серці відчай": Два уроки по вивченню роману Г.Бічер-Стоу "Хатина дядька Тома". 6 кл // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 1996. - N12. - С.8-11.

Фурсова Л.О. Пафос свободи, віри у високе призначення людини. Урок компаративного аналізу роману Гарріет Бічер-Стоу "Хатина дядька Тома" та повісті Марка Вовчка "Інститутка"//Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2003. - № 5. - С.41-45

Хорошилова А. В. Усі уроки зарубіжної літератури. 6 клас. —2-ге вид., випр. — Х. : Вид. група «Основа» (Серія «12-річна школа»), 2008. — С. 179-181

Мілянська Н., Данилків І. Зарубіжна література. 6 клас. Посібник для учнів. — Тернопіль: Підручники і посібники, 1997. — С. 72-95

Химинець А.А.

http://svitlitteraturu.ucoz.ua/load/g_bicher_stou_ta_jiji_roman_khatina_djadka_toma_dopomoga_uchnju/15-1-0-710